

VIÊM AMIDAN

**Phân loại, Chẩn đoán và Chiến lược Điều trị
Hiện đại trong thực hành lâm sàng**

MỤC TIÊU

Cập nhật Dịch tễ

Nắm bắt tình hình viêm Amidan và các tác nhân gây bệnh phổ biến tại Việt Nam hiện nay.

Kỹ năng Chẩn đoán

Chuẩn hóa quy trình chẩn đoán dựa trên thang điểm lâm sàng và bằng chứng cận lâm sàng.

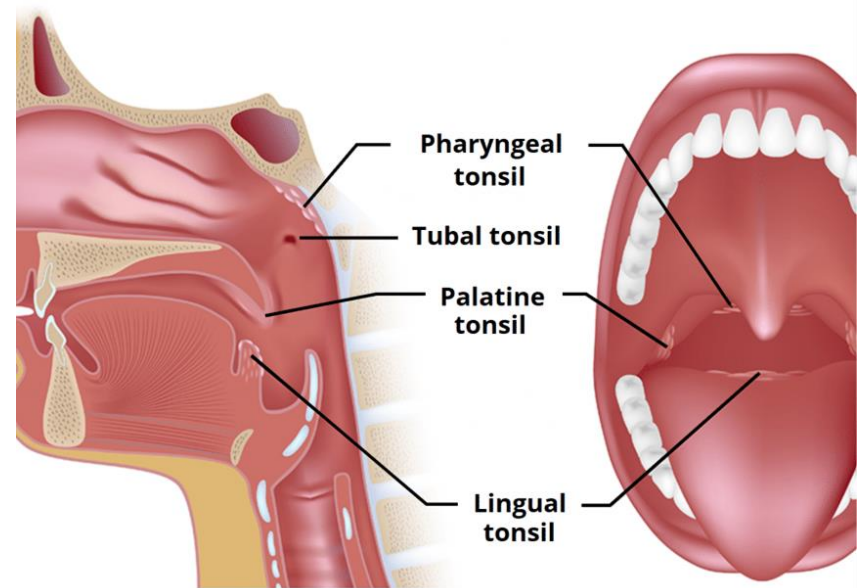

Phác đồ Điều trị

Cập nhật phác đồ kháng sinh BHYT và các kỹ thuật phẫu thuật hiện đại (Coblator/Plasma).

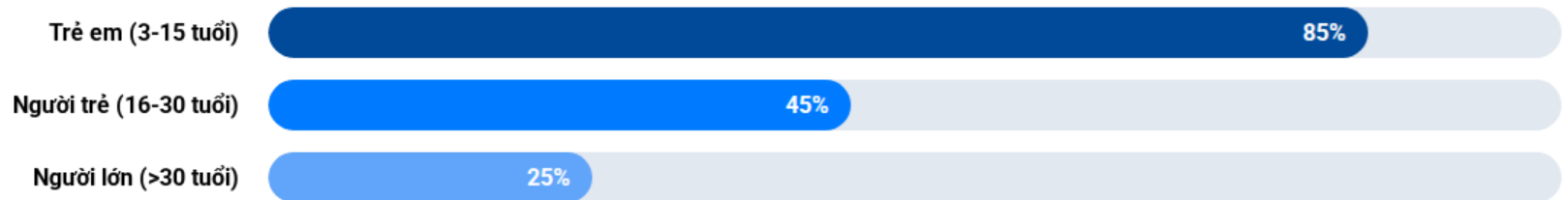
GIẢI PHẪU: VÒNG BẠCH HUYẾT WALDEYER

- ✓ **Amidan khẩu cái:** Hai khối lympho lớn nhất nằm trong hồ Amidan.
- ✓ **Amidan vòm (VA):** Nằm ở vòm họng.
- ✓ **Amidan lưỡi:** Đáy lưỡi.
- ✓ **Amidan vòi:** Quanh lỗ vòi Eustache.
- ✓ **Chức năng:** Miễn dịch tại chỗ (IgA) và toàn thân, bảo vệ đường hô hấp trên.

DỊCH TỄ HỌC TẠI VIỆT NAM HIỆN NAY

Tỷ lệ mắc bệnh theo độ tuổi trong các ca bệnh Tai Mũi Họng:

Viêm Amidan chiếm khoảng **30%** các bệnh lý nhiễm trùng đường hô hấp trên. Khí hậu nóng ẩm và ô nhiễm không khí tại VN là yếu tố nguy cơ hàng đầu.

PHÂN LOẠI LÂM SÀNG

Cấp tính

Viêm sung huyết,
xuất tiết hoặc có
mủ hốc. Kéo dài
dưới 2 tuần.

Mạn tính

Viêm tái đi tái lại
nhiều lần (7
lần/năm). Có thể
xơ teo hoặc quá
phát.

Hốc mủ / Quá phát

Amidan to gây cản
trở hô hấp (Ngủ
ngáy/Ngưng thở)
hoặc có sỏi bã đậu
hôi miệng.

| NGUYÊN NHÂN & VI KHUẨN HỌC

Tác nhân gây bệnh

- ✓ **Virus (70-80%):** Adenovirus, Rhinovirus, Influenza, Epstein-Barr (EBV).
- ✓ **Vi khuẩn (20-30%):**
  - ✓ GABHS (Liên cầu tan huyết nhóm A) - Nguy hiểm nhất.
  - ✓ *H. influenzae*, *S. aureus*, *M. catarrhalis*.

Phân bố tác nhân (Ước tính)

● Virus

● Vi khuẩn

LÂM SÀNG VIÊM AMIDAN CẤP

- ✓ **Toàn thân:** Sốt cao đột ngột (38-40°C), mệt mỏi, đau đầu.
- ✓ **Cơ năng:** Đau họng, nuốt đau lan lên tai, hơi thở hôi.
- ✓ **Thực thể:**
  - ✓ Niêm mạc đỏ, Amidan sưng to.
  - ✓ Có thể có mủ trắng/giả mạc dễ bong trong các hốc.
  - ✓ Hạch dưới góc hàm sưng đau.

TIÊU CHUẨN CENTOR (CHẨN ĐOÁN VI KHUẨN)

Tiêu chuẩn (1 điểm mỗi ý)	Điểm Centor	Nguy cơ nhiễm Liên cầu	Xử trí
Sốt > 38°C	0 - 1	< 10%	Điều trị triệu chứng
Không ho	2	11 - 17%	Xem xét Test nhanh/Cấy
Hạch cổ trước sưng đau	3	28 - 35%	Kháng sinh hoặc Test nhanh
Amidan sưng to hoặc có mủ	4 - 5	51 - 53%	Kháng sinh kinh nghiệm

*Mclsaac bổ sung tiêu chuẩn tuổi: 3-14 tuổi (+1đ), >45 tuổi (-1đ).

VIÊM AMIDAN MẠN & PHÂN ĐỘ QUÁ PHÁT

TONSILLITIS Brodsky's Grading

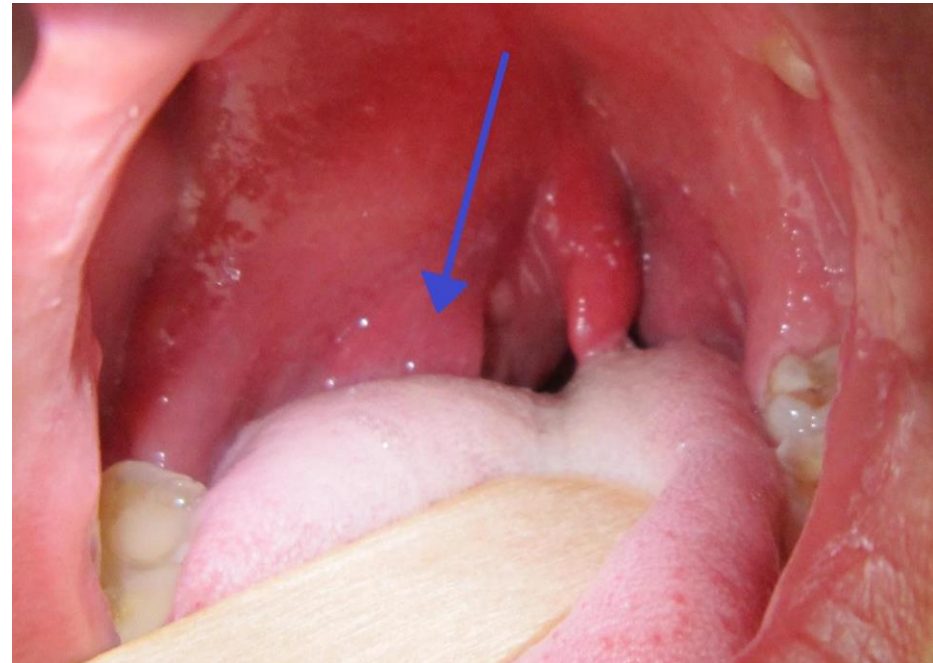
Thang đo Brodsky

- ✓ Độ 1: < 25% khoảng họng.
- ✓ Độ 2: 25% - 50% khoảng họng.
- ✓ Độ 3: 50% - 75% khoảng họng.
- ✓ Độ 4: > 75% (Amidan "hôn nhau").

Dấu hiệu mạn tính: Bề mặt xơ sẹ, ấn có mũ hôi, trụ trước nề đỏ.

BIẾN CHỨNG NGUY HIỂM

- ✓ **Tại chỗ:** Áp xe quanh Amidan (lệch lưỡi gà, khít hàm).
- ✓ **Kế cận:** Viêm tai giữa, viêm xoang, viêm thanh quản, viêm hạch cổ.
- ✓ **Toàn thân (do GABHS):**
  - ✓ Thấp tim (Viêm tim, múa giật).
  - ✓ Viêm cầu thận cấp.
  - ✓ Nhiễm trùng huyết.

PHÁC ĐỒ ĐIỀU TRỊ NỘI KHOA (BYT)

Cơ sở pháp lý: Quyết định số 5643/QĐ-BYT (31/12/2015) & Quyết định số 4068/QĐ-BYT (Ban hành tài liệu chẩn đoán & điều trị Tai Mũi Họng).

Kháng sinh (10 ngày)

Ưu tiên 1: Amoxicillin + Acid

Clavulanic

Ưu tiên 2: Cephalosporin thế hệ 2 (Cefuroxime)

Dị ứng Penicillin: Macrolid (Clarithromycin/Azithromycin)

Điều trị hỗ trợ

- Giảm đau, hạ sốt (Paracetamol).
- Kháng viêm (Corticoid đường uống nếu sưng to).
- Súc họng dung dịch kiềm/nước muối ấm.
- Nâng cao thể trạng (Vitamin C, kẽm).

CHỈ ĐỊNH PHẪU THUẬT CẮT AMIDAN (TIÊU CHUẨN PARADISE)

- ✓ **Tần suất viêm: 7 lần/năm; hoặc 5 lần/năm (trong 2 năm); hoặc 3 lần/năm (trong 3 năm).**
- ✓ **Áp xe quanh Amidan:** Đã xảy ra ít nhất 1 lần.
- ✓ **Quá phát gây tắc nghẽn:** Hội chứng ngưng thở khi ngủ (OSAS), khó nuốt, rối loạn tiếng nói.
- ✓ **Biến chứng xa:** Viêm tai giữa, viêm cầu thận, thấp tim do Amidan.
- ✓ **Nghi ngờ ác tính:** Amidan to một bên bất thường, hạch cổ cùng bên.
- ✓ **Hơi thở hôi:** Do sỏi Amidan điều trị nội khoa không bớt.

CHỐNG CHỈ ĐỊNH & THẬN TRỌNG

Tuyệt đối

- Rối loạn đông cầm máu (Hemophilia).
- Bệnh lý nội khoa chưa ổn định (Suy tim, suy thận, tiểu đường...).

Tạm thời

- Đang có đợt viêm cấp tính.
- Đang có dịch bệnh (Cúm, sốt xuất huyết...).
- Phụ nữ đang kỳ kinh nguyệt hoặc mang thai.

CÔNG NGHỆ COBLATOR / PLASMA

Nguyên lý: Sử dụng sóng radio cao tần tạo ra trường Plasma trong môi trường nước muối sinh lý.

Nhiệt độ: Chỉ từ 60°C - 70°C (so với dao điện truyền thống 400°C - 600°C).

Ưu điểm:

- ✓ Ít gây bỏng mô xung quanh.
- ✓ Cắt và cầm máu đồng thời (hầu như không chảy máu).
- ✓ Bệnh nhân phục hồi nhanh, có thể ra viện sau 24h.

SO SÁNH CÁC KỸ THUẬT PHẪU THUẬT

Mức độ đau sau mổ (Thang điểm VAS 1-10):

Bóc tách nguội (Cold Steel)

8.0

Dao điện (Electrocautery)

7.0

Dao Plasma / Coblator

3.0

Plasma/Coblator giúp giảm đáng kể lượng máu mất trong mổ (< 5ml) và thời gian phẫu thuật (15-20 phút).

CHĂM SÓC HẬU PHẪU & DINH DƯỠNG

Chế độ ăn uống

- ✓ Ngày 1-2: Sữa lạnh, cháo lỏng nguội.
- ✓ Ngày 3-7: Ăn cháo đặc, bún, phở nguội.
- ✓ Sau ngày 7-14: Ăn cơm bình thường.

Lưu ý quan trọng

- Không khạc nhổ mạnh.
- Tránh đồ ăn chua, cay, nóng, cứng.
- Theo dõi chảy máu (nhất là ngày thứ 7-10 khi bong giả mạc).

VI KHUẨN HỌC: LIÊN CẦU KHUẨN

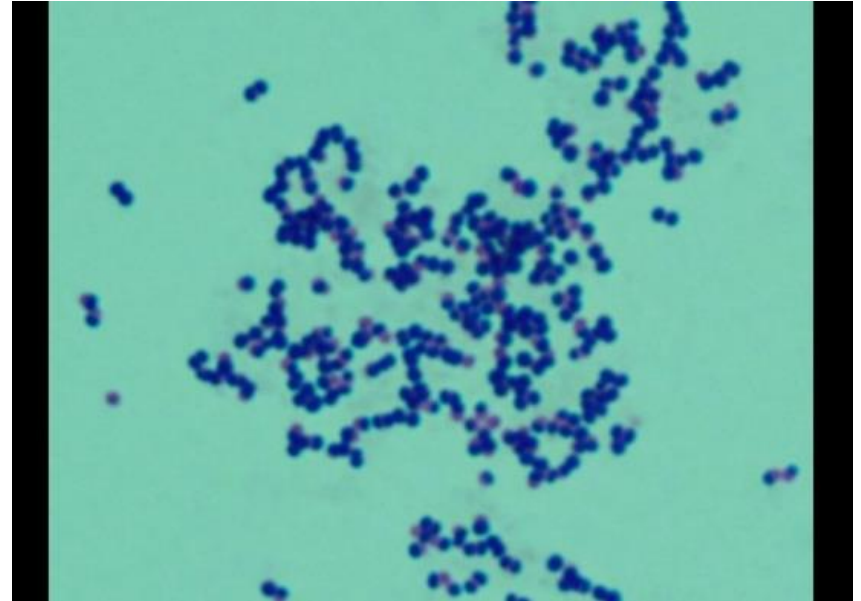
Streptococcus pyogenes

(GABHS): Tác nhân chính gây biến chứng toàn thân.

Đặc điểm: Vi khuẩn Gram dương, xếp chuỗi.

Cận lâm sàng tại BV:

- ✔ ASLO (+): Chỉ dấu nhiễm liên cầu trước đó.
- ✔ Cây dịch họng: Tiêu chuẩn vàng (nhưng mất thời gian).
- ✔ Test nhanh (RADT): Độ nhạy cao, cho kết quả sau 15p.

| KỸ NĂNG THĂM KHÁM TẠI KHOA

- ✓ Đèn Clar hoặc đèn nội soi (độ sáng tốt).
- ✓ Đè lưỡi đúng cách (tránh gây kích thích nôn).
- ✓ Quan sát kỹ: Màu sắc niêm mạc, kích thước Amidan, các hốc mũ, sự di động của lưỡi gà.
- ✓ Khám hạch vùng cổ bằng tay.

"Kỹ năng thăm khám lâm sàng tốt giúp giảm 50% chỉ định kháng sinh không cần thiết."

QUY TRÌNH PHẪU THUẬT COBLATOR

✔ Bước 1: Chuẩn bị & Vô cảm

Bệnh nhân nằm ngửa, gây mê nội khí quản, đặt banh miệng Boyle-Davis.

✔ Bước 2: Thiết lập Plasma

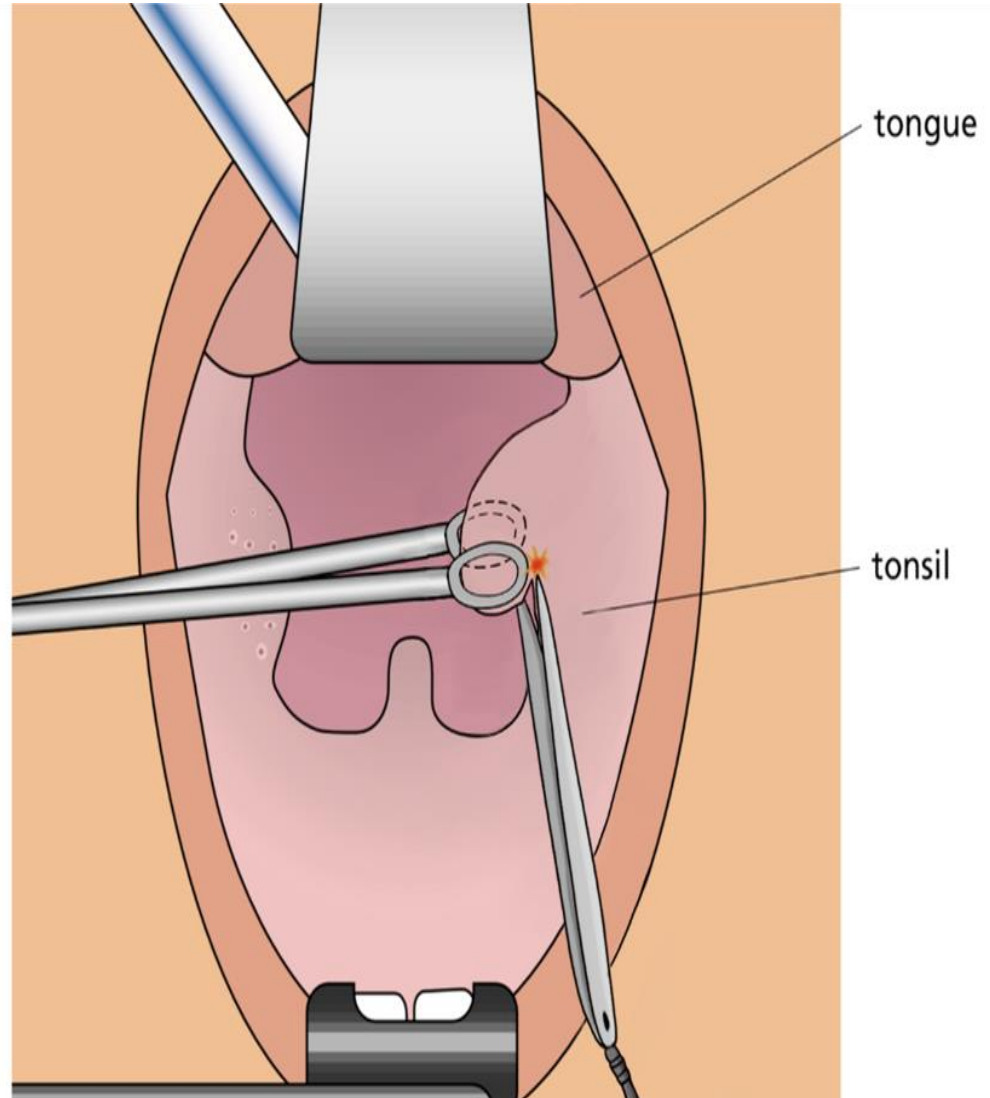
Kết nối đầu dò Coblator với máy phát và nguồn nước muối sinh lý để tạo trường Plasma dẫn điện.

✔ Bước 3: Bóc tách & Cầm máu

Dùng đầu dò bóc tách amidan khỏi bao, vừa cắt vừa tưới mát (40-70°C) và hút dịch liên tục. Cầm máu trực tiếp bằng đầu dò.

✔ Bước 4: Kiểm tra & Kết thúc

Đánh giá hố amidan sạch, không còn chảy máu, rút nội khí quản sau khi bệnh nhân ổn định.

Cảm ơn quý đồng nghiệp đã lắng nghe!
